

[B] **EEN GAVE AFWIJING.
“VERONDERSTELLINGEN” VAN ANNELIES
VERBEKE**

Ze zijn wit, grijs of zwart en ze reiken meestal niet hoger dan een halve meter. Ze hebben iets wat op een baard lijkt, maar hoe stoer ze ook kijken, ze blijven er altijd erg aambaar uitzien. *Schnauzers* – ik kende ze niet, maar ik heb ze gegoogeld. Ik deed dat omdat er in de recente verhalenbundel van Annelies Verbeke zo’n bijzonder exemplaar de revue passeert dat ik het in mijn hoofd geboren beeld van dat hondenras toch eens aan de werkelijkheid wilde toetsen. De schnauzers die mij met tientallen tegelijk op het scherm van mijn computer aankijken, doorstaan de vergelijking met hun imaginaire vriend niet helemaal, al blijken fictie en realiteit ook weer niet compleet te verschillen.

In dat geestverruimende spelletje is Annelies Verbeke dan ook erg bedreven: met een grinnikend gemak roept ze markante, prikkelende en kriebelende figuren tot leven, die op een komische manier herkenbaar lijken maar in feite weinig met het gewone leven te maken hebben. Die curieuze creaturen zeggen daardoor vaak evenveel over de merkwaardige kantjes van de werkelijkheid als over de creatiefste kamers van onze verbeelding.

De personages die in Verbeke’s *Veronderstellingen* aantreden, zijn vaak figuren die de werkelijkheid anders beleven dan u en ik. De wereldvreemde Kenneth Sellselags, die door zijn collega’s op kroegentocht wordt meegenomen, begrijpt zo weinig van taaldubbelzinnigheden en betekenisnuances dat je hem vanzelf autistisch gaat vinden. Je krijgt daardoor al gauw medelijden met deze figuur, die trouwens nogal wat trekjes gemeen heeft met de schlemiel Walter uit Jan De Wildes kleinkunstklassieker ‘Ballade van een goudvis’. Iets gelijkaardigs is aan de hand met het jongetje Wolf, dat helemaal in de ban raakt van de Wit-Russische mama van zijn tweelingvriendjes Roman en Andreas. Een van de redenen waarom de exotische Tatiana Wolf zo fascineert, is dat ze hem het wonderlijke fenomeen “potpourri” leert kennen. Die gekke mengeling van allerlei geuren en kleuren die tegelijk erg herkenbaar en toch ook onbegrijpelijk zijn, lijkt wel een symbool voor wat Verbeke met haar verhalen probeert te doen. Als schrijfster heeft ze zich duidelijke

lijk tot doel gesteld om in haar werk een andere, verrassende kant van het leven kenbaar te maken die moet aantonen dat de boekhouder om de hoek en de freak op stiletto’s uiteindelijk maar weinig van elkaar verschillen. Zo laten deze *Veronderstellingen* zich (net als het andere werk van Verbeke) lezen als een pleidooi voor diversiteit en een bejubeling van het anders-zijn.

“Anders” is in elk geval de travestiet Lady LaToya, die de liefde van haar leven op een Grieks eiland even gauw vindt als verliest. Didier Van Ranst verliest vooral zichzelf, maar dan omdat hij als doortrapte racist natuurlijk het liefst juist zo weinig mogelijk diversiteit in zijn omgeving moet tolereren. De travestiet en de racist, maar ook de overijverige vrijwilligster in het bejaardenhuis, de acterende hypochonder en de bezeten biograaf hebben met elkaar gemeen dat ze voortdurend uitgaan van verkeerde (of althans afwijkende) veronderstellingen. De titel van deze bundel is bijgevolg goed gekozen, omdat hij de diverse verhalen thematisch perfect met elkaar verbindt.

Behalve dat thematische verband zorgen ook de kriskras van het ene in het andere verhaal binnenwandelede personages voor samenhang tussen de onderlinge delen van dit boek. Zo verschijnt de schrijver uit het verhaal ‘Biograaf’ opnieuw in ‘Het feest’, blijkt de ‘Hond zonder naam’ dezelfde als die in ‘Hier waak ik’ en figureert de partner van ‘De vrouw met de baard’ met een nieuwe vriendin in ‘Rigor mortis’. Ook dat is voor Verbeke een manier om te wijzen op de vaak verwrongen veronderstellingen van haar personages: wat in het ene verhaal nog erg aannemelijk leek, blijkt later vaak erg discutabel.

Annelies Verbeke werpt zich meer en meer op als de beschermvrouw van het kortverhaal. Een eerste keer deed ze dat nadrukkelijk naar aanleiding van een herdruk van *Groener gras* (2007), een andere verhalenbundel. Recentelijk deed ze dat opnieuw door samen met Sanneke Van Hassel een bloemlezing van actuele verhalen over de stad uit te geven (*Naar de stad*, 2012). Maar de beste manier om het wat stiefmoederlijk behandelde genre van het kortverhaal leven in te blazen, is natuurlijk door zelf geregeld sprankelende verhalen te publiceren. Met *Veronderstellingen* heeft Annelies Verbeke zich van die taak alvast gekwet. Het is een collectie waar-

Annelies Verbeke, Foto Stephan Vanfleteren.

mee ze geen nieuwe fans voor zich zal winnen en waarmee ze zich ook niet snel in het vizier van literaire jury's zal dringen. Dat laatste komt doordat die jury's het kortverhaal als literair medium vaak mijden als de pest, en doordat deze verhalen zich aan de oppervlakte bovendien soms wat te nadrukkelijk als komisch aandienen, terwijl humor als literair criterium niet hoog staat aangeschreven.

Verbeke bewijst met dit boek evenwel dat verhalenbundels allerminst de niemendalletjes hoeven te zijn waarvoor ze vaak worden versleten. De polyfone vertelbom die *Veronderstellingen* is, doet soms denken aan het werk van haar Amerikaanse collega Jennifer Egan. Met haar internationale succes *A Visit from the Goon Squad* (vertaald als *Bezoek van de knokploeg*) bewees Egan dat de grens tussen een verhalenbundel en een roman soms erg vaag is, en dat de vraag waar die grens dan precies ligt eigenlijk volstrekt irrelevant is. Wanneer ze op haar best is (zoals in de

twee verhalen over de mysterieuze schrijver Dominique Favarque), kan Verbeke overigens perfect met Egan mee.

Dat ze de gave van de beknoptheid beheerst, demonstreert ze vaak nog het meest in de twee, drie zinnen waarmee haar verhalen eindigen. Veelal weet ze met die slotzinnen aan haar verhalen de diepte en de gelaagdheid te geven die dit soort vertelsels vereisen om te kunnen bekijken. De ene keer houden ze een dreiging in, dan weer juist een belofte. Maar telkens laten ze je als lezer met een zeker *je ne sais quoi* achter, dat van het bonte gezelschap zonderlinge personages in *Veronderstellingen* een zeer gedenkwaardig allegaartje maakt.

“Een gave is ook een afwijking”, bedenkt iemand in dit boek. Vervolgens wordt die bewering omgedraaid, met een veel positiever resultaat: “een afwijking is ook een gave”. Annelies Verbeke kiest met haar kortverhalen voor een enigszins afwijkende literaire route, maar ze beschikt over de gave om daar iets bijzonders van te maken.

BERT VAN RAEMDONCK

ANNELIES VERBEKE, *Veronderstellingen*, De Geus, Breda, 2012, 185 p.